

Statistikklovutvalget – NOU 2018: 7

Ny lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå

Nils-Henrik M. von der Fehr

19. mars 2018

Utgangspunkt

- Statistikk danner grunnlag for politiske beslutninger, understøtter en opplyst samfunnsdebatt og bidrar til felles forståelse av økonomiske og sosiale forhold
- Norge har alt i alt et godt statistikksystem
 - Statistisk sentralbyrå
 - en rekke andre etater også involvert
- Statistisk sentralbyrå har også andre oppgaver
 - gi tilgang til data for forskning og offentlig planlegging
 - forskning og analyse; utredninger, modellbygging, prognoser

Utfordringer

- Det europeiske samarbeidet gir føringer som ikke fantes i 1989
 - statistikkforordningen, med blant annet kvalitetskrav
 - forordninger om enkeltstatistikker
 - involverer en rekke etater utenom Statistisk sentralbyrå
- Teknologiske utvikling gir nye muligheter og utfordringer
 - mer data, større datakraft og nye analyseverktøyer
 - krevende å fange raske og omfattende samfunnsendringer
 - vanskelig å sørge for at fakta når ut, får tillit og blir forstått

Anbefaling: Et nasjonalt statistikkprogram

- Et flerårig, nasjonalt program for offisiell statistikk vedtatt av regjeringen i statsråd
- Definerer, avgrenser og gir legitimitet
- Samordner og legger til rette for effektiv ressursbruk og for deling av data
- Statistisk sentralbyrå lager forslag til program, i samråd med andre statistikkprodusenter, og påser at kvalitetskrav etterleves

Anbefaling: Mer deling av data

- Data innhentet for offisiell statistikk bør gjøres tilgjengelig for andre
- Forskere bør få lettere, enklere og billigere tilgang
 - tekniske løsninger
 - finansiering
- Også offentlig forvaltning bør få bedre tilgang
 - utvikling av nye tjenester
- Hensyn må ivaretas
 - personvern
 - kommersiell verdier
 - tillit til statistikkmyndigheten

Anbefaling: Fortsatt forskning og analyse i SSB

- SSB både statistikkmyndighet og "utredningsinstitutt"
 - (potensielle) ulemper
 - intern ubalanse, mistillit til statistikken, ekstern konkurransevridning
- Modellen bør allikevel videreføres
 - kostnader ved å splitte opp
 - samvirkegevinster
 - etablert tillit
 - ulemper kan begrenses med tydeligere rammer
- Lovfestes i generell bestemmelse, oppgaver gjennom forskrift
- Ikke privilegert tilgang til data

Anbefaling: Faglig uavhengighet

- Detaljert regelverk for europeisk statistikk
 - bør gjelde all offisiell statistikk
 - tilsvarende regler for forskning og analyse
- Gjelder først og fremst hvordan virksomhetene skal utføre sine oppgaver, ikke hvilke oppgaver de skal utføre
 - nyanser mellom statistikk, forskning og analyse
- Uavhengigheten lovfestes, ved avskjæring av instruksjonsmyndighet og konstitusjonelt ansvar
 - ikke knyttet til spørsmålet om styre

Anbefaling: Klarere styringslinjer

- Dagens styringsmodell for Statistisk sentralbyrå vanskelig å forene med europeisk regelverk
 - uavhengighet skal knyttes til leder av byrået
- Uansett flere grunner til ikke å benytte styre i forvaltningsorgan
 - styringslinje fra departement til underliggende enhet
 - instruksjonsrett
 - bidrar ikke til faglig uavhengighet
- Styret bør erstattes med råd
 - viderefører langt på vei dagens praksis

- Utvalget har bestått av
 - Nils-Henrik Mørch von der Fehr (utvalgsleder)
 - Øystein Dørum
 - Marta Ebbing
 - Jørgen Elmeskov
 - Sven Ole Fagernæs
 - Sigrid Russwurm
 - Liv Sannes
 - Astrid Undheim

- NOU overlevert statsråden i dag

